UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Nona authoritate [et] exe[m]plo p[ro]bat constitutiones hominum iuri naturali cedere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

rium a Babylonijs deſtructa, per Eſdraz reparata ſit. Uel aliter queſitum eſt que virtus eſſet maior. Reſpondet quidam mulieris: alius regis: alius viri: alius vini: alius veritatis. hanc approbauit Eſdras.

b ¶ Qd aũt. §. in pxi. diſt. viij. oſtendit qualiter ius naturale preualet cõſuetudini. In hac. ix. diſt. oſtẽdit qualiter ius naturale piudicat ⁊ pualet conſtitutioni hoim: ⁊ ſumitur p totã hanc diſt. ius naturale p iure diuino: quod continet in lege ⁊ in euangelio. Itẽ p totã hãc diſ. vocat canonicã ſcripturã nouũ ⁊ vet⁹ teſtamentũ.

inualeſcit: et viuit in eternũ: et obtinet in ſecula ſeculorum.

Idẽ. Ignoſci põt impli errãti: ſicut de ſeipſo Paulus apl's dicit: Qui prius fui blaſphem⁹ ⁊ pſecutor ⁊ iniurioſus ſʒ miam merui, q2 ignorãs[a] feci. Poſt inſpirationẽ vo ⁊ reuelationem veritatis factam qui in eo qd errauerat, perſeuerat prudens ⁊ ſciens: iam non in venia ignorãtie peccat. preſumptione enim atq3 obſtinatione quadam nititur, cum ratione ſuperetur. Idem.

¶ Dei veritatẽ, nõ hoim conſuetudinem ſequi oportet.

Si ſolus[b] xp̃s audiend⁹ eſt, nõ debem⁹ attendere qd aliqs ante nos faciendũ putauerit: ſed qd prius q̃ ante omnes eſt xp̃s prior fecerit. neq3 eñi hois conſuetudinem ſequi oportet: ſed dei veritatem: cum per Eſaiã prophetam loquatur de⁹ ⁊ dicat: Sine cauſa colunt me, mandata et doctrinas hominum[c] docentes. Liquido igit ex premiſſis apparet q2 conſuetudo naturali iuri poſtponitur.

¶ Diſtinctio .ix.

Quod aũt[a] cõſtitutio naturali iuri cedat multiplici authoritate probatur.

Ait eñ Auguſtinus ad Bonifacium.

¶ Leges principum naturali non preualent iuri. Palea.

Imperatores qñ p falſitate cõtra veritatẽ cõſtituunt malas leges: pbant bñ credẽtes, ⁊ coronant pſeuerantes. qñ autẽ pro veritate cõtra falſitatẽ cõſtituunt bonas leges: terrent ſeuientes, et corrigunt intelligentes. Quicũq3[e] ergo[f] legib⁹ imperatoꝝ q̃ p dei vitate ferunt, obtẽperare non vult: acqrit grande ſuppliciũ. Quicũq3 vo legib⁹ imperatoꝝ q̃ contra voluntatẽ dei ferunt obtẽperare non vult: acquirit grande premiũ. Nã a tẽporib⁹ pphetarũ oẽs reges qui in populo dei non prohibuerũt nec euerterunt q̃ cõtra dei pcepta fuerant inſtituta, culpant: et q̃ phibuerunt ⁊ euerterunt, ſup aliorũ merita laudant. Et rex nabuchodonoſor cum ſeruus eſſet idoloꝝ, conſtituit ſacrilegam legẽ, vt ſimulacrũ adoraret: ſed ei⁹ impie cõſtitutioni q̃ obedire noluerunt, pie fideliterq3 fecerunt. Idẽ tñ rex diuino correctus miraculo, piam ⁊ laudabilẽ pro veritate conſtituit legem: vt quicunq3 diceret blaſphemiam in deũ Sydrac, miſac, ⁊ abdenago, cum domo ſua penitus interiret. Itẽ ex vbis Iſid.

¶ Principes tenẽtur et ipſi viuere legibus ſuis.

Iuſtũ eſt principẽ legib⁹ obtemperare ſuis. tunc eñ iura ſua ab omnibus cuſtodienda exiſtimet, qñ ⁊ ipſe illis reuerẽtiã prebet. Principes legibus teneri ſuis, nec in ſe poſſe damnare iura que in ſubiectis conſtituũt: iuſtũ eſt. Iuſta eſt eñ vocis authoritas coruʒ ſi qd populis phibent, ſibi licere non patiantur. Item Augu. in prolo. li. iij. de trinitate.

¶ Scripturis canonicis tractatorum litere deſeruiunt.

Noli meis lr̃is quaſi canonicis[g] ſcripturis deſeruire: ſed in illis et que non credebas cum inueneris, incũctanter crede: in iſtis[h] autem

a ¶ Quia ignorans. Argu. q2 ignorantia iuris excuſat vt hic: ⁊. xxx. q. j. de his. ⁊. ij. q. iij. §. notãdum. † et. xxiij. q. j. ſi quis dederit. ⁊. xxviij. diſt. preſbyterum.

¶ Si ſol⁹. ¶ Ca. i⁹. Dicit Cyprian⁹ in hoc ca. q2 nõ omnis ꝯſuetudo imitãda eſt, ſʒ chriſti veritas: ⁊ illud qd ipſe fecerit qui prior eſt ante omnes. Et hoc pbatur authoritate Eſaie reprehẽdentis iudeos qui veritatem non ſequebantur.

b ¶ Si ſol⁹. i. nullus ei contrari⁹. ſic j. viij. q. j. ſciendũ. in fine.

c ¶ hominũ. Ergo iudei reguntur humanis conſtitutionib⁹: ⁊ ſic eſt cõtra. j. xij. diſtic. oia. vbi dĩ q2 iudei tm̃ diuinis cõſtitutionibus regunt: ſed verũ eſt q2 olim regebant cõſtitutionib⁹ humanis: ſcʒ ſcribarũ et phariſeoꝝ: vt h dicit: ſʒ hodie non: vt ibi.

Quod autẽ. ¶ hec diſti. diuiditur in duas partes. In pma pbat q2 nõ valet cõſuetudo ꝯtra deũ. In ſcda ibi: Noli. pbat p noue cap. q2 cõmẽta ſanctoꝝ nõ piudicãt nouo ⁊ veteri teſta. Io.

¶ Ca⁹. In ſupiori diſt. oſtẽſum eſt q2 ius naturale pponit ꝯſuetudini: in hac. ix. diſt. oſtẽdit q2 ius naturale preponit ꝯſtitutioni: et hoc pbat p ſequẽtia ca. ⁊ intellige hoc de iure naturali qd conſiſtit in preceptis et prohibitionibus.

† Not. etiam xxxiij. diſt. in prin. de pſe. diſ. ij. ca. iij. j. Ti.

Iudei vtrũ cõſtitutionib⁹ humanis regãt.

Eſaie. xxix. d Mat. xx. a.

Imperatores. ¶ Ca⁹. Dicitur in hoc ca. q2 q̃ bonis legibus, ⁊ q̃ p vitate late ſunt, non obtemperat: puniri debet. qui vero malis legib⁹, et que contra dei voluntatem late ſunt, non obtemperat: remunerari debet.

e ¶ Quicũq3. hic incipit ca. aliud eſt palea. ⁊ habes idẽ xxiij. q. iiij. non inuenitur.

f ¶ Ergo legib⁹. Not. arg. a contrarijs: vt. xv. q. iij. de crimine. et. xxiij. q. j. quodcũq3 ligaueris. et. e. cauſa q. ij. ſane. xxxv. diſtinc. qualis. et fortiſſimum eſt argu. a contrarijs. † ff. de officio eius cui manda. eſt iuriſ. l. j. ⁊. xj. q. iij. imperatores.

Noli meis. ¶ Ca⁹. Querebant quidam ab Auguſtino vtrum ſcriptis eius eſſet fides adhibẽda tã q̃ ſcripturis canonicis noui et veteris teſtamenti: et reſpondet q2 non. In ſcripturiſ enim canonicis qd inuenitur, incunctanter credẽdum eſt. In ſcripturis autem Augu. quod reperitur, non eſt habẽdum pro firmo, niſi certum appareat.

g ¶ Canonicis. Quia de canoniciſ ſcripturiſ nõ poſſumus diſputare an iuſte ſint vel non: vt. j. e. qs neſciat.

h ¶ In iſtis. Lo-

Dan. iij. a.

Argumẽtũ a ꝯtrario ẽ in iure fortiſſimũ.

† De hoc legi. ⁊ nota. viij. q. j. ſciẽdũ. iuxta fi.

quitur hic ſcđm illa tempora cum adhuc ſcripta Aug. et alioꝝ ſanctorū patrū non erant autentica: ſed hodie iubent oia teneri vſq ad vltimū iota: vt.j.xv.di.c.vlt. Uel hoc ideo dicit vt oſtēdat ꝙ maior ſit authoritas veteris teſtamēti ꝙ̄ ſanctorū patrū: vt.xix.di.in canonicis. emēdatiora ſunt exemplaria latina ꝙ̄ greca, et greca ꝙ̄ hebrea. Sed Aug. ad ꝑmitiuā eccleſiā reſpicit, qñ exemplaria greca ⁊ hebrea nō erant corrupta: ſed ꝓcedente tpe cū populus xpianus multū eſſet auctus, et hereſes multe eſſent facte inter grecos, in inuidiā chriſtianoꝝ iudei et greci ſua exēplaria corruperunt: ⁊ ſic factū eſt ꝙ exēplaria coꝛꝛ magis corrupta ſūt ꝙ̄ latinorū: ad qđ tps reſpicit hierony. Ut reſpicit ad latina exēplaria a fidelib⁹ interpretibus trāſlata. Augu. reſpicit ad exēplaria latina a non fidelibus ⁊ falſatoribus tranſlata: in quibus ſi qđ falſitatis videatur, dicit eundum eſſe ad originalia. Uel dic ꝙ i hoc magis credendū eſt hieronymo ꝙ̄ Augu. quia inter iſtos tres Augu. hiero. et Grego. Auguſtino magis credēdū eſt in diſputationibus: hieronymo in hiſtorijs, ⁊ trāſlationibus: Gregorius in moralib⁹ ꝑponitur: quia nō oēs in omnib⁹: ſed certi ꝑ certa ⁊c. C. de vete. iur. enu. l. j. ibi, qꝛ nō oēs. Et eſt hic arg. ꝙ quātūcūq authenticū ſit aliqđ inſtrumentū: ſi tñ de ipſo aliqđ in dubiū reuocet, ſemper exhibēdū ſit illud a quo originē ducit: vt.j.lxxvj. diſt.ca.ieiunium.in prin. ⁊.j.xxv.q.ij.ſancimus.⁊ optime extra de ſen. ⁊ re iudi. cum inter. Et hoc contra dñm Alberi. qui dicit ꝙ ſi vna publica charta originem ducit ab alia publica charta, non eſt neceſſe exhibere originale: argu. in auť. vt fratrū fiłij. §. qꝛ vero. col. vlti. ſec⁹ in priuata, auť. vt ſpon. lar. §. ⁊ hoc inſup. col. viij. argu. pro ipſo. xix. di. ſi romanorum. Quid iuris ſit de hoc, dixi.j.c. diſt. contra morem.

Negare. ¶ Ca[sus]. Uicē. reprehēdebat opuſcula Aug. dicens ibi eſſe multa mendacia. Et certe nō eſt mirū, dicit Augu. ſi ſua opuſcula culpanda ſunt: cū maiorum opuſcula reprehendanť.

a ¶ Negare. iuſto iudicio. Unde Augu. multa opera poſtea retractauit: vt.xxiij.q.vj. vides.xij.q.j.certe et. xxvj. queſt. iiij. quodam loco.

Ego. ¶ Caſ[us]. queſiuit hiero. ab Auguſt. an credat ſcriptores ve. ⁊ noui teſta. erraſſe in ſcribendo. Et rñdet Aug. ꝙ non: ſed ſi aliqđ in illis ſcriptis mendacij inuenitur: dicendū eſt codicem eſſe mēdoſum: vel interpretē non bene de greco in latinum tranſtuliſſe: aut dicā me non intelligere qđ ſcriptū eſt. Alijs autem ſcriptoribus non eſt credēdum etſi ſancti ſint: niſi qđ ſcripſerint, ꝓbauerint per canonicas authoritates.

quod certū non habebas, niſi certum intellexeris, noli firmū tenere. Idem ad Uincētium Uictorem libro.ij.

¶ In tractatorum opuſculis multa corrigēda inueniunť.

Negare[a] nō poſſum nec debeo ſicut in ipſis maioribus: ita multa eſſe in tam multis opuſculis meis q̄ poſſunt iuſto iudicio et nulla temeritate culpari. Idē ad Hierony. epiſtola. viij.

¶ In ſcripturis canonic[is] mēdacia non admittuntur.

Ego ſolis eis ſcriptoꝝ[b] (qui iam canonici appellantur) didici hunc timorē honoremq deferre, vt nullum eorum ſcribendo erraſſe[c] audeā credere: aut ſi aliquid in eis offendero quod videatur contrarium veritati: nihil aliud exiſtimem, ꝙ̄ mendoſum eſſe codicem: vel non eſſe aſſecutum interpretem quod dictum eſt: vel me minime intellexiſſe nō ambigam. Alios autem ita lego vt quātalibet[d] ſctitate, ꝙ̄tave doctrina polleant: non ideo verū putē qꝛ ipſi ita ſenſerunt, ſed quia mihi per alios authores vel canonicas vel probabiles[e] rationes qđ a vero nō abhorret, perſuadere potuerūt.

Idem. ¶ Libris veterū hebreaꝝ volumina, nouis greca authoritatē impendunt.

Ut veterū[f] librorū[†] fides de hebreis voluminib⁹ examināda eſt: ita nouorū ꝟitas greci[g] ſermonis[h] normā deſiderat. Idē i epła.j.ad hiero. ¶ Nihil authoritat[is] canonic[is] remanebit ſcripturis, ſi ad eas mēdacia fuerint admiſſa.

Si ad ſcripturas ſacras admiſſa fuerint vel officioſa[i] mendacia: quid in eis[k] remanebit authoritatis? Que tandē ⁊ de ſcripturis illis ſententia proferetur, cuius pon-

b ¶ Scriptorum.i.ſcriptoribus.

c ¶ Erraſſe. Nefas eñ eſt dicere ꝙ ſcriptura mentiatur: vt.xxiij.q.v.quid ergo.immo qđ in eis dicitur, defēdere debemus vſq ad ſanguinis effuſionē: vt.xxv.q.j. ſunt quidem.

d ¶ Quātalibet. Arg. ꝙ nō eſt conſiderandū q̄s dicat ſed quid dicatur: vt.xix.diſt. ſcđm. ⁊ eſt argu. pro dictis quorūdā teſtiū ꝙ nō eſt credendū magis honorabiliori perſone ꝙ̄ alij: qꝛ veritas a quocūq prolata ſemper preferenda eſt: vt.ij.q.vij.queritur.⁊.j.eo. neq.ff. de ſup. le.l.labeo. Eis eñ magis creditur qui rei aptiora dicūt: vt.iiij.q.iij.§.itē in criminali. ver. ſi teſtes. Nec ſanctitas perſone ꝓdeſt vt citi⁹ credať.l.di.ſi q̄s prepoſtera.⁊ arg. ad idē.j.q.j.teneam⁹.vj.q.ij.placuit.⁊.iij.q.ix.c.vlt. Arg. ꝯtra.[‡] xj.q.j.quicūq.xcvij.diſt.nobiliſſim⁹.⁊.viij.q.iij.c.j.⁊.xl.diſt.c.j.⁊.xj.q.iij.abſit.

e ¶ Probabiles. Arg. ꝙ ratio equiualet canoni: vt.ſ. diſt.j.conſuetudo.⁊.j.ca.ſane.Joan.

Ut veterum. ¶ Caſus. Dicit in hoc ca. ꝙ ſicut recurrendum eſt ad volumina hebreoꝝ ſi dubitatio aliqua oriať de veteri teſtamento: ſic ſi dubitať ſuper libris no. teſta. recurrendū eſt ad grecorum ſcripta.

f ¶ Ueterum.i.veteris teſtamenti.

g ¶ Greci. hiero. in. ij. ꝓlogo biblie cōtra ait dicens ꝙ

h ¶ Sermonis. totū eñ nouū teſtamentum ſcriptū eſt grece preter euangelium Matthei, et epiſtolā Pauli ad Rom. que eſt ſcripta latine. Jo.

Si ad. ¶ Caſus. Patet in ſumma.

i ¶ Officioſa. Officia dicunť que continēt pietatē, q̄ nulli obſūt, ⁊ alicui ꝓſunt: ſicut inofficioſuz dr teſtamētū qđ eſt ꝯtra officiū pietat[is]: vt.ff.de inoffi. teſta.l.iij.

k ¶ Quid in eis. Ar. ꝙ ſi inſtrumēta vel atteſtationes ꝓ parte inueniūtur falſe. ꝙ in totū reprobanť: vt.j.xvj. diſt. canones. ⁊.iij.q.ix. pura. ⁊.j. de cōſe. diſt. iij. nō liceat. ⁊.ff. de edil. edic. eiuſdē. Ar. cōtra. xxxvij. diſt. qui de menſa. xij.q.ij. ſi q̄s. ⁊ de cōſe. di. iiij. ſi nō ſanctificať. ⁊. xvij. q. iiij. queſti ſunt. ⁊ ex̄ de arbi. cū tempore. ⁊ de prebē. dilectus. ⁊. C. de trāſac. ſi ex falſis. Sol. ſi plura ca. ſibi conexa ſunt, vel vnū eſt acceſſoriū alteri: vno caſſato cōnexa ⁊ acceſſoria caſſanť, ſecus ſi diuerſa ⁊ ſeparata ſunt.

Scripta ſctorū ſunt ad vnguē obſeruāda.

[†] Ad idē. xxvj. q. iiij ca. vlt.

[‡] Iſta ꝯtraria ꝯia q̄ ſequunť: aut nullo mō ꝯ dicunt, aut vilia ſunt ꝯria. Uel dic ꝙ i hoc ſunt ꝯria: qꝛ vni ſoli q̄n credit vt illa tura, ꝓbāt ꝓpter dignitatē pſone ſm Jo. de fan. ⁊ arch.

ff.de mi.etiã.§.fi.ꝛ.ff.de neg.geſt.eũ actũ.ꝛ.j.ij.q.vj.§.definitiua.ℽ.eſt autẽ qñqꝫ.circa fi. Uel diſtingue vt diſtinguit ex̃ de fi.iſtru.ex lr̃is. † Joã. Ego dico ꝙ ſi aliq̃d falſitatis reperiaṫ in inſtr̃o,ꝙ totũ reddiṫ ſuſpectũ:nec ei creditur:vt.ff.de fi.inſtr.l.ij.in fi.ꝛ hoc notaui in queſtionibus. Bar.

ſi quid inuenerit in eis corrigendum. Jdem vult fieri de ſuis ſcripturis.

f ❡ Diſputationes. Jd eſt expoſitiones.non enim ex ipſo leditur fama alicuius per id ꝙ reprobatur teſtimonium ſuum:vt extra de excep.deniqꝫ.

† Scilz ſup diuerſis gn̄i. ſcz ſi liceat ncu.nõ eſt vitio ſuis in q tota eſt vis qõ: nis:vt i hac de: cre.et li teris.et ſic intel ligiṫ.c. de teſt. ſi vn⁹.ꝛ ff.de fi. iſtr.l.ij. fm Jo. de ſan.

a ❡ Pondere. id eſt authoritate.

Quis neſciat ſacrã. ¶ Caſus. Dicit in hoc ca.ꝙ q̃libet debet ſcire ſcripturã veteris ꝛ no.teſt.preponi ſcripturꝫ ep̃orũ:ꝛ nemo dꝫ dubitare de ea vtrũ verũ ſit vel rectuꝫ qđ in ea ꝯtinetur. ſcripta vero aliorũ poſſunt rep̃hendi ꝑ hoĩes peritiores et diligentiores:et qui ſunt maioris authoritatis.

b ❡ Terminis.i. libris.

c ❡ Diſceptari. ita vt in dubiũ reuocenṫ q̃ ibi ſtatuta ſunt. Sꝫ diſputare licet de eis ad maiorẽ intelligentiam nõ reprobando.xvj.diſ.ſatis.

Noli. ¶ Caſ⁹. Uincen. donatiſta reprehendebat ſcripta noui et vete.teſta. qꝛ in ſcriptis quorundam ep̃orũ quedã reprehẽdẽda inueniebanṫ. Sed euꝫ reprehendit Aug. qꝛ illa reprehẽdẽda nõ ſunt:hec ℽo ſic:q̃a ab authoritate canonũ diſtinguũṫ,vñ reprehẽdi poſſunt ſi cõtra veritatem ſcripta ſunt. Et hoc probatur authoritate pauli. † ſiue

d ❡ Calumnias. ℽba eñ iuris non ſunt calũnianda.j.xxxvij.diſtin.relatum.et.ff.ad exhib.l.penul.

e ❡ Donati. Donatus primo fuit catholicus,ſed poſtea eſt in hereſim lapſus:cui⁹ hereſi adheſerunt Cyprianus et Agrippinus.

Neqꝫ. ¶ Caſus. Auguſt.reprehendebat dicta quorũdam peritoꝝ:de quo Fortunatus eũ reprehendebat. Nunc autẽ ei reſcribit et dicit ꝙ nõ vult adhibere tantã fidem illis ſcripturis quãtam adhibet canonicis,ꝛ licet eis honoꝝ debeatur,tamen vult eas corrigere

dere[a] contẽtioſe falſitatis obteretur improbitas?

Idem de vnico bap.lib.ij.

❡ Literis omniũ epiſcoporũ ſacra preponitur ſcriptura.

Quis neſciat ſacram ſcripturam canonicã tam veteris q̃ꝫ noui teſtamenti certis terminis[b] ſuis contineri:eãqꝫ poſterioꝛib⁹ oĩbus ep̃orum literis ita preponi,vt de illa oĩno dubitari et diſceptari[c] nõ poſſit vtrũ veꝝ vel vtrũ rectũ ſit quicq̃d in ea ſcriptũ ſit vel cõſtiterit eſſe:ep̃oꝝ autem literas q̃ poſt cõfirmatũ canonem vel ſcripte ſunt,vel ſcribuntur:ꝛ per ſermonẽ forte ſapientiorem in ea re cuiuſlibet peritioris,et per aliorum ep̃orũ grauiorem authoritatem doctiorẽqꝫ prudẽtiam,et per concilia licere reprehendi ſi q̃d in eis forte a veritate deuiatum eſt?

Idem in ep̃la ad vincẽtiũ.

❡ Ex dictis quorũlibet ep̃orum contra diuina mandata calumnie non colligantur.

Noli frater cõtra diuina tam multa,tam preclara,tam indubitata teſtimonia colligere velle calumnias[d] ex ep̃orũ ſcriptis:ſiue noſtrorum,ſicut † Hilarij,ſiue Cypriani,et Agrippini,anteq̃ꝫ pars Donati[e] ſepararet.primoqꝫ hoc gen⁹ literarũ ab authoritate canonũ diſtinguendum eſt.non enim ſic legũtur tanq̃ꝫ ita ex eis teſtimonium proferaṫ,vt cõtra ſentire non liceat ſicubi forte aliter ſapuerint q̃ꝫ veritas poſtulat. Jn eo quippe numero ſumus,vt nõ dedignemur etiam nobis dictum ab Ap̃lo accipere:Et ſi quid aliter ſapitis,hoc quoqꝫ vobis deus reuelauit.

Idẽ in ep̃la ad Fortunatũ.

❡ Non debetur par reuerentia canonicis ſcripturis,et expoſitionibus † earum.

Neqꝫ quorũlibet diſputationes[f] q̃ꝫuis catholicoꝝ ꝛ laudatoꝝ hoĩm,veluti ſcripturas canonicas habere debem⁹:vt nobis nõ liceat ſalua honorificentia que illis debetur hoĩbus,aliq̃d in eorũ ſcripturis[g] improbare atqꝫ reſpuere,ſi forte inuenirem⁹ ꝙ aliter ſenſerint,q̃ꝫ veritas habet diuino adiutorio vel ab alijs intellecta vel a nobis. Talis ego ſum in ſcriptis aliorũ,quales volo eſſe intellectores meoꝝ. Idem ad Caſulanũ.

❡ Exemplis ratio ſana prefertur.

Sana[h] q̃ppe ratio etiaꝫ exemplis anteponẽda eſt:cui[i] quidẽ ꝛ exempla concordant[k]:ſed illa[l] q̃ tantum digniora ſunt imitatione,quantum excellentiora[m] pietate[n].

❡ Cum ergo[o] in naturali iure nihil aliud precipiaṫ q̃ꝫ qđ deus vult fieri:nihilqꝫ aliud veteṫ q̃ꝫ quod deus prohibet

g ❡ Jn ſcripturꝭ. Arg.qđ quilibet iuris in alterum ſtatuit ꝛc. ſic.ij.q.vj. q̃ ſe ſcit.xxij.q.v.ꝺ forma. ff.qđ q̃ſqꝫ iur.l.j.extra de cõſti.cum omnes.

Sana. ¶ Caſus Queſitũ fuit ab Aug.vtrũ ratio iuris naturalis ſit exemplis anteponenda. Et reſpondet ꝙ ſic:ſed non illis que cũ ratione concordant. † Phil. iij.c.

h ❡ Sana. al'as ſano. † expoſitorib⁹

i ❡ Cui rõni.

k ❡ Concordãt. quandoqꝫ.

l ❡ Sed illa exẽpla. Hoc ideo dicit,qꝛ non ſemper imitãda ſunt exẽpla.C.de ſentẽ.nemo.ſed exemplum pape eſt ſequẽdũ:vt.xvj.qõ.iij.licet. extra de ſenten.et re iudi.in cauſis.

m ❡ Excellentiora. Nõ eſt tale exẽplũ lucretie † .xxij.q.v.propoſito.ℽ.lucretiam. † Scꝫ rõne.q.d.vbi exẽplũ nõ ꝯcordat rõni:nõ ẽ ſeq̃ndũ nã illud exẽpluꝫ lucretie nõ ꝯcordat rõni.Ar.

n ❡ Pietate. Argu.pro mia a iudice impetranda:vt xlv.diſti.licet plerũqꝫ.xxvj.qõ.vlti. alligant.l.diſtinct. ponderet.j.q.vij. diſpenſationes.et c.exigunt.lxxxvj. diſtinct.non ſatis. xxxv.qõ.ix.veniã. de peni.diſtinct.j. quia diuinitatis. † Ar.cõtra.l.di.abſit.xxiij.qõe.iiij.eſt iniuſta.xxxv.q.ix.loci.contra.xlv.diſt.ſed illud.ex̃ de ſortile.ex tenore. † Et ex̃ ꝺ ſorti.c.ij.i pte deciſa.

o ❡ Cum ergo. Jnfert ex ſupradictis vel cõtinuat ad inferiora hoc modo.cum in iure naturali nihil precipiatur vel vetetur q̃ꝫ quod deus vult fieri vel non fieri:et in canonica ſcriptura nihil aliud q̃ꝫ quod i diuinis legibus inueniatur:diuine vero leges natura conſiſtant:patet ꝙ que cõtraria diuine ſeu canonice legi inueniũtur,iuri naturali cõtraria ſunt,ꝛ iuri naturali poſtponũtur. Et facit hic correlationẽ iuris naturalis ad canonicam

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſcripturam et diuinas leges.

Onſtitutiones. ¶ Hec diſt. diuidit in duas partes: in quarum prima ꝓbat per quinqꝫ capitula ꝙ leges principum non preiudicant canonibus. Secūda ibi: Ecce. Joā. de fan. ¶ Caſus. Oſtenſum eſt ſupra ꝙ ius naturale p̄fertur cōſuetudini ꝛ conſtitutioni tam eccleſiaſtice q̄ȝ ſeculari. In hac ſo.x. diſt. oſtenditur ꝙ cōſtitutio eccleſiaſtica p̄fertur ſeculari cōſtitutioni. et ad hoc inducūtur ſequentia capl'a.

dit ꝓuincias: vt. ff. de offi. aſſeſ. ſi cadem. ꝛ papa ep̄atus diuidit: ꝛ vnit ep̄s eccl'ias: vt ex̄ de exceſ. prela. ſicut vnire. Quid autē iuris ſit dum vniuntur vel diuidunt: no. xvj. q. j. poſt q̄ȝ. ꝛ. c. ꝛ tpis. Licet ergo imperator diuidat vnā ꝓuinciā in duas, non ideo erūt due metropoles: vt h̄: et. cj. di. ꝓuenit. Et eſt h̄ argu. ꝙ ſi p̄nceps legitimat aliquē in tp̄alib⁹, non ideo eſt legitimat⁹ in ſp̄ūalib⁹: ex̄ qui fi. ſint legi. ꝑ venerabilē. niſi vbi princeps reſtituit aliquē q̄ fuit infamis ratiōe paterni criminis: vt vj. q. j. §. verum.

Canones preferātur legib⁹.

a ¶ Conſtitutiones. In hac. x. diſ. oſtendit magiſter ꝙ ſecularis conſtitutio cedit eccl'iaſtice: quia ſacre leges nō dedignantur ſeq̄ ſacros canones: vt. ij. q. iij. §. hinc colligitur. ex̄ de iud. clerici.

Cōc. ter. l. leges ſacratiſſime. cū cōcord. vulga. C. de legibus.

¶ Lege. ¶ Caſus. Hoc ca. diuiditur in tres partes. In prima querebat a Nicolao an legibus imperatoꝝ ſint in oībus controuerſijs eccleſiaſticis vtendum. Et rn̄det ꝙ non vbi leges videntur canonibus obuiare. In ſecunda ibi: Itē ꝛc. querebat an lex imperatoris preſit diuine, vt per eaȝ iura eccleſiaſtica diſſoluantur. Et reſpondet ꝙ nō: ꝛ hoc ꝓbatur duorum auctoritate: ſcilȝ Innocentij ꝛ Grego. Dicit em̄ Innocē. ꝙ in vna ꝓuincia non debet eſſe niſi vnus metropolitanus: cum eccleſia hoc ſtatuat. Vn̄ ſi imperator diuidat vnā ꝓuinciam in duas: non propter hoc erūt ibi duo metropolitani. Item ſtatutū eſt ab eccleſia, vt dicit Grego. vt poſt carnalem cōmixtionē alter cōiugū non poſſit ad religionē trāſire ſine cōſenſu alterius. ſed lex ſecularis ſtatuit cōtrariū. ſed ſtatutū eccleſie preualet: q2 etſi lex hūana cōceſſit, lex tn̄ diuina ꝓhibuit. In tertia ibi: Non ꝙ. circa fi. dicit ꝙ bene vti poſſumus legibus vbi canonibus non contradicunt.

fieri: deniqꝫ cum in canonica ſcriptura nihil aliud q̄ȝ in diuinis ſcripturis ꝛ legib⁹ inueniatur: diuine ſo leges natura cōſiſtant: ptȝ ꝙ quecūqꝫ diuine voluntati ſeu canonice ſcripture cōtraria ꝓbātur, eadem etiam naturali iuri inueniūtur aduerſa. Unde quecūqꝫ diuine volūtati ſeu canonice ſcripture ſeu diuinis legib⁹ poſtponenda cenſentur, eiſdē naturale ius preferri oportet. Conſtitutiones ergo vel eccleſiaſtice, vel ſecl'ares ſi naturali iuri contrarie probantur, penitus ſunt excludende.

¶ Diſtinctio.x.

Onſtitutiones[a] ſo principū eccleſiaſticis cōſtitutiōib⁹ nō preeminent, ſed obſequūtur.

Unde Nicolaus papa ſcribit ep̄is in concilio apud conuicinium congregatis.

¶ Lex imperatoꝝ eccleſiaſtica iura diſſoluere nō poteſt.

Lege imperatoꝝ nō in oībus eccl'iaſticis controuerſijs vtendū eſt: preſertim cū inueniat̄ euangelice ac catholice ſanctioni aliquotiēs obuiare. ¶ Item lex imp̄atorum nō eſt ſupra legē dei, ſed ſubtus. Imperiali iudicio nō poſſunt iura eccleſiaſtica diſſolui. Ad quod oſtendendum duorum horum ſcȝ Innocentij et Gregorij ſatis ſufficiunt teſtimonia. Sanctus quidem Innocentius in decretali epiſtola ſua ad Alexandrum antiochenū epiſcopū ait: Quod ſciſcitaris (inquiēs) vtrum diuiſis[b] imperiali iudicio prouincijs, vt due metropoles fiant: duo metropolitani debeant nominari: nō viſum eſt nobis ad mutabilitatem neceſſitatum mūdanarū rerum, dei eccleſiā[c] cōmutari: honoreſqꝫ aut diuiſiones[d] perpeti quas pro ſuis cauſis faciendas duxerit imperator. Beatus Grego. ſcribens ad Theotiſtam patricium ait inter cetera: Si (inquit) religionis cauſa coniugia debere diſſolui dicātur: ſciēdum eſt q2 etſi hoc lex humana[e] conceſſit, lex tamen diuina prohibuit. Ecce quemadmodum imperiali iudicio non poſſunt eccleſiaſtica iura diſſolui. Ecce qualiter quod lex hūana conceſſit: diuina lex prohibuit. ¶ Non ꝙ imperatorum leges (quibus ſepe eccleſia vtitur cōtra hereticos[f]: ſepe cōtra tyrannos atqꝫ contra prauos quoſcūqꝫ defenditur) dicamus penitus renuendas: ſed ꝙ eas euangelicis et apoſtolicis atqꝫ canonicis decretis (quibus poſtponende ſunt) non poſſe inferre preiudicium aſſeram⁹. Itē Symmachus papa in. vj. ſynodo.

¶ Nihil qđ euāgelicis regulis obuiet, imp̄atori agere licet.

c ¶ Eccleſiā. Eccleſia nō aſtringit̄ mūdanis legibus: xxiij. qōe. ij. inter. nec etiā de reb⁹ eccleſiaſticis poteſt imp̄ator legē condere: vt. xcvj. diſt. bene. niſi hoc eccl'ia petat: vt. xvij. diſt. §. hinc etiā. et niſi in eccl'ia priuilegium ſtatuat aliquid: vt. xvj. qō. j. gn̄aliter. et. qō. iij. nemo. Joan.

d ¶ Diuiſiones. Arg. ꝙ ep̄s inuito plebano nō p̄t diuidere parochiā ei⁹ nec pap. inuito ep̄o diuidere ep̄atū: vt xvj. q. j. mīl't'. qđ ei ē vnū, diuidi nō p̄t vt. xxiij. q. j. loqt. et. c. ſchiſma. Joā. Sed credo ꝙ pa. h⁹ poſſit facere ex cā, ꝛ etiā ep̄s: vt in eadē decret. ſicut vnire. Bar.

e ¶ Lex hūana. vt habes. xxvij. q. ij. ſunt qui dicunt. Sed mirū eſt cum Juſtinianus fuerit valde catholicus ip̄ator, qual'r illud ſtatuerit ꝯ legē dn̄i: cuȝ dn̄s dixerit ꝙ ob ſolā cāȝ fornicatiōis mulier poſſit ſeparari a viro: vt. xxxiij. q. ij. quos de⁹. Sȝ dic (vt q̄dā dicūt) ꝙ ignorāter fecit: et ideo veniā meruit: vt. s̄. viij. di. cōſuetudo. Uel errauit ſicut Hiero. vt. xxvj. di. c. j. Uel nō ꝑmiſit hoc vt ſ̄uia vitaret̄ ſicut vſuras ꝑmiſit vt vitarēt rapinas: ꝛ cōiugia ꝑmiſit diſſolui, vt vitaret̄ vxoricidiū. xxxiij. q. ij. ſi qđ verius.

f ¶ Cōtra hereticos. Et ſic vtor ꝓ me q̄ nō vtor ꝯ me. ſ̄. xxxvij. diſt. ſi qđ veri. e. ij. q. vij. ſi hereticus. et ſic eſt ꝯ

b ¶ Diuiſis imperiali iudicio ꝓuincijs. Imp̄ator diui-